Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

21. detsember 2016*

Eelotsusetaotlus — Direktiiv 93/13/EMÜ — Direktiiv 2009/22/EÜ — Tarbijakaitse — Avalikku registrisse kantud ebaõiglaste tingimuste erga omnes mõju — Rahatrahvi määramine müüjale või teenuste osutajale, kes on kasutanud niisugusesse registrisse kantud tingimusega samaväärseks peetavat lepingutingimust — Müüja või teenuste osutaja, kes ei osalenud menetluses, milles tunnistati teatav tingimus ebaõiglaseks — Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 47 — Mõiste „liikmesriigi kohtus, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata“

Kohtuasjas C-119/15,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sąd Apelacyjny w Warszawie (Varssavi apellatsioonikohus, Poola) 19. novembri 2014. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 9. märtsil 2015, menetluses

Biuro Podróży „Partner“ sp. z o.o. sp.k. w Dąbrowie Górniczej

versus

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president J. L. da Cruz Vilaça, kohtunikud M. Berger, A. Borg Barthet, E. Levits (ettekandja) ja F. Biltgen,

kohtujurist: H. Saugmandsgaard Øe,

kohtusekretär: ametnik K. Malacek,

arvestades kirjalikus menetluses ja 9. märtsi 2016. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— Biuro podróży „Partner“ sp. z o.o. sp. sp.k. w Dąbrowie Górniczej, esindaja: õigusnõustaja I. Bryła-Rokicka,

— Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, esindaja: õigusnõustaja D. Sprzączkowska,

— Poola valitsus, esindajad: B. Majczyna, M. Nowak ja M. Kamejsza,

— Euroopa Komisjon, esindajad: G. Goddin, A. Szmytkowska ja D. Roussanov,

* Kohtumenetluse keel: poola.

olles 2. juuni 2016. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tuleb tõlgendada nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288) artikli 6 lõiget 1 ja artiklit 7, koostoimes Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiivi 2009/22/EÜ tarbijate huve kaitsvate ettekirjutuste kohta (ELT 2009, L 110, lk 30) artiklitega 1 ja 2 ning ELTL artikliga 267.

2 Taotlus on esitatud kohtuvaidluse raames, mille pooled on Biuro podróży „Partner“ sp. z o.o. sp.k. w Dąbrowie Górniczej (edaspidi „Biuro Partner“) ja Prezes Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (konkurentsi- ja tarbijakaitseameti juht, Poola) ning mis käsitleb sellise tüüptingimuse kasutamist Biuro Partneri poolt, mis on kantud siseriiklikku ebaõiglaste tüüptingimuste registrisse.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Direktiivi 93/13 artikli 3 lõige 3 sätestab:

„[Direktiivi] lisa sisaldab soovituslikku ja mittetäielikku loetelu tingimustest, mida võib pidada ebaõiglasteks.“

4 Direktiivi artikli 6 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid sätestavad, et ebaõiglased tingimused lepingus, mille müüja või teenuste osutaja on oma siseriiklike õigusaktide alusel tarbijaga sõlminud, ei ole tarbijale siduvad ning leping on kõnealustel tingimustel lepinguosalistele jätkuvalt siduv ainult juhul, kui seda on võimalik jätkata nii, et see sisaldab ebaõiglasi tingimusi.“

5 Sama direktiivi artiklis 7 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et tarbijate ja konkurentide huvides oleksid olemas piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mis müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad.

2. Lõikes 1 nimetatud vahendite hulka kuuluvad sätted, mille kohaselt isikud ja organisatsioonid, kellel on liikmesriigi õiguse alusel õigustatud huvi tarbijat kaitsta, võivad kooskõlas siseriikliku õigusega pöörduda kohtute või pädevate haldusasutuste poole, kes otsustavad üldiseks kasutamiseks mõeldud lepingutingimuste ebaõigluse üle ning võivad kohaldada asjakohaseid ja tõhusaid vahendeid, et lõpetada selliste tingimuste jätkuv kasutamine.

3. Võttes vajalikul määral arvesse siseriiklikke õigusakte, on võimalik lõikes 2 nimetatud õiguskaitsevahendeid kasutada eraldi või koos ühe ja sama majandusharu mitme müüja või teenuste osutaja või nende ühingute vastu, mis kasutavad või soovitavad kasutada samu või samalaadseid üldisi lepingutingimusi.“

6 Direktiivi 93/13 artiklis 8 on sätestatud:

„Liikmesriigid võivad käesoleva direktiivi reguleerimisalas vastu võtta või säilitada asutamislepingule vastavad rangemad sätted, et tagada tarbijate kaitstuse kõrgem tase.“

7 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiiviga 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ (ELT 2011, L 304, lk 64) muudeti direktiivi 93/13, et nõuda liikmesriikidelt Euroopa Komisjoni teavitamist konkreetsete siseriiklike sätete vastuvõtmisest teatud valdkondades.

8 Direktiivi 93/13 artikkel 8a, mis viidi sellesse direktiivi sisse direktiiviga 2011/83 ja mis jõustus 13. juunil 2014, sätestab:

„1. Kui liikmesriik võtab vastu sätted vastavalt artiklile 8, teavitab ta sellest ning kõikidest edasistest muudatustest komisjoni, eelkõige kui kõnealused sätted:

[…]

— sisaldavad loetelu ebaõiglaseks peetavatest lepingutingimustest.

2. Komisjon tagab, et lõikes 1 osutatud teave on tarbijatele ja kauplejatele kergesti kättesaadav, muu hulgas spetsiaalsel veebilehel.

[…]“.

9 Direktiivi 2009/22 artiklis 1 on sätestatud direktiivi reguleerimisala järgmiselt:

„1. Käesoleva direktiivi eesmärk on ühtlustada liikmesriikide õigus- ja haldusnormid, mis on seotud artiklis 2 nimetatud ettekirjutust taotlevate hagidega, mille eesmärk on kaitsta tarbijate ühishuve I lisas loetletud direktiivide alusel, et tagada siseturu tõrgeteta toimimine.

2. Käesolevas direktiivis tähendab „rikkumine“ igasugust tegu, mis on vastuolus I lisas loetletud direktiividega sellistena, nagu need on siseriiklikku õiguskorda üle võetud, ja mis kahjustab lõikes 1 osutatud ühishuve.“

10 Selle direktiivi artiklis 2 „Ettekirjutuste taotlemine“ on sätestatud:

„1. Liikmesriigid määravad kohtud või haldusasutused, kes on pädevad otsustama artiklis 3 määratletud pädevate üksuste algatatud menetlustes, mille eesmärgiks on:

a) igasuguse rikkumise võimalikult kiire lõpetamine või ärakeelamine, vajaduse korral lihtmenetlusega;

b) vajaduse korral selliste meetmete vastuvõtmine nagu otsuse täielik või osaline avaldamine sellisel viisil, nagu peetakse otstarbekaks, ja/või endist olukorda taastava dokumendi avaldamine selleks, et kõrvaldada rikkumise kestev mõju;

[…]“.

11 Direktiivi 2009/22 I lisa „Artiklis 1 osutatud direktiivide nimikiri“ punktis 5 on ühe direktiivina loetletud direktiiv 93/13.

Poola õigus Konkurentsi- ja tarbijakaitseseadus

12 16. veebruari 2007. aasta Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów'i (konkurentsi- ja tarbijakaitseseadus) (*Dziennik Ustaw*, edaspidi „*Dz. U.*“, nr 50, lk 331) põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavas redaktsioonis, artiklis 24 on sätestatud:

„1. Tarbijate ühishuve kahjustav tegevus on keelatud.

2. Tarbijate ühishuve kahjustava tegevuse all tuleb mõista ettevõtja igasugust õigusvastast käitumist, mis ohustab nimetatud huve, eelkõige:

1) 17. novembri 1964. aasta Ustawa – Kodeks postępowania cywilnego [(seadus tsiviilkohtumenetluse seadustiku kohta); *Dz. U.*, nr 43, lk 296, muudetud kujul] artiklis 479^{45} osutatud õigusvastaseks tunnistatud tüüptingimuste registrisse kantud tüüptingimuste kasutamine;

[…]“.

13 Konkurentsi- ja tarbijakaitseseaduse artiklis 106 on sätestatud:

„1. Konkurentsi- ja tarbijakaitseameti juht võib otsusega määrata ettevõtjale rahatrahvi, mille summa ei tohi olla suurem kui 10% trahvi määramise aastale eelneva majandusaasta käibest, kui see ettevõtja on kas või mittetahtlikult:

[…]

4) tegutsenud artikli 24 tähenduses tarbijate ühishuve kahjustavalt.

[…]“.

Tsiviilkohtumenetluse seadustik

14 17. novembri 1964. aasta seaduse tsiviilkohtumenetluse seadustiku kohta, põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavas redaktsioonis, (edaspidi „tsiviilkohtumenetluse seadustik“) artiklites 398^{1}, 398^{3}, 398^{9}, 479^{42}, 479^{43} ja 479^{45} on sätestatud:

„Artikkel 398^{1}

1. Sąd Najwyższy'le [Poola kõrgeim kohus] saab esitada kassatsioonkaebuse lõpliku kohtuotsuse või kohtumääruse peale, millega on jäetud hagiavaldus läbi vaatamata või milles sedastatakse, et otsuse tegemise vajadus on ära langenud ja millega lõpetatakse menetlus, mis on tehtud teise astme kohtu menetluses olnud kohtuasjas, mille üks pool on Prokurator Generalny [peaprokuratuur], Rzecznik Praw Obywatelskich [õiguskantsler] või Rzecznik Praw Dziecka [laste ombudsman], välja arvatud kui vastavast erinormist ei tulene teisiti.

[…]

Artikkel 398^{3}

1. Kassatsioonkaebuse saab esitada menetluspool alljärgnevatel alustel:

1) materiaalõiguse rikkumine väära tõlgendamise või ebaõige kohaldamise läbi.

2) menetlusnormi rikkumine, kui rikkumine võis kohtuasja tulemust oluliselt mõjutada.

[…]

Artikkel 398[9]

1. Sąd Najwyższy [kõrgeim kohus] tunnistab kassatsioonikaebuse vastuvõetavaks, kui:

1) kohtuasi puudutab olulist õigusküsimust;

2) asjaomaseid õigusnorme on vaja tõlgendada, kuna tõlgendus on olulisel määral ebaselge või põhjustab kohtupraktikas lahkarvamusi;

3) menetlus on tühine või

4) kassatsioonkaebus on ilmselgelt põhjendatud.

2. Sąd Najwyższy [kõrgeim kohus] otsustab kassatsioonikaebuse vastuvõetavuse üle kinniseks kuulutatud kohtuistungil. Ta ei pea oma otsust kirjalikult põhjendama.

[…]

Artikkel 479[42]

1. Kui nõue rahuldatakse, esitab kohus oma kohtuotsuse resolutsioonis õigusvastaseks tunnistatud tüüptingimuste sisu ja keelab nende seadmise.

[…]

Artikkel 479[43]

Lõpliku kohtuotsusega kaasnevad õiguslikud tagajärjed kolmandate isikute suhtes alates õigusvastaseks tunnistatud tüüptingimuse kandmisest artikli 479[45] lõikes 2 osutatud registrisse.

[…]

Artikkel 479[45]

1. Kohus edastab nõuet rahuldava lõpliku kohtuotsuse ühe ärakirja konkurentsi- ja tarbijakaitseameti juhile.

2. Konkurentsi- ja tarbijakaitseameti juht peab lõikes 1 osutatud kohtuotsuste põhjal õigusvastaseks tunnistatud tüüptingimuste registrit.

3. Lõikes 2 osutatud register on avalik.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

15 Biuro Partner on Poola äriühing, kes tegutseb turismiteenuste valdkonnas.

16 Konkurentsi- ja tarbijakaitseameti juht tuvastas 22. novembri 2011. aasta otsuses, et Biuro Partner kasutas tingimusi, mida loetakse samaväärseks varem muude ettevõtjate tegevust puudutavates menetlustes õigusvastaseks tunnistatud tingimustega, mis on kantud siseriiklikku õigusvastaste

tüüptingimuste registrisse. Ameti juhi sõnul rikuvad Biuro Partneri kasutatud tingimused tarbijate ühishuve ning sellise tegevuse eest on põhjendatud määrata talle 27 127 Poola zloti (PLN) (umbes 6400 eurot) suurune rahatrahv.

17 HK Zakład Usługowo Handlowy „Partner“ sp. z o.o., kelle õigusjärglane on Biuro Partner, vaidlustas nimetatud äriühingu kasutatavate tingimuste võrdväärsuse registrisse kantud tingimustega.

18 Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Varssavi esimese astme kohus – konkurentsi- ja tarbijakaitsekohus, Poola) jättis 19. novembri 2013. aasta otsusega Biuro Partneri kaebuse konkurentsi- ja tarbijakaitseameti juhi otsuse peale rahuldamata, nõustudes viimase seisukohaga, et võrreldavad tingimused on samaväärsed.

19 Biuro Partner esitas selle otsuse peale Sąd Apelacyjny w Warszawiele (Varssavi apellatsioonikohus, Poola) apellatsioonkaebuse.

20 Nimetatud kohus kahtleb selles, kuidas tuleb direktiive 93/13 ja 2009/22 tõlgendada. Siinkohal viitab nimetatud kohus 26. aprilli 2012. aasta kohtuotsusele Invitel (C-472/10, EU:C:2012:242), milles Euroopa Kohus leidis sisuliselt, et kohtu otsust, milles tunnistatakse teatav tüüptingimus õigusvastaseks, võib laiendada kõigi tarbijate suhtes, kes on sõlminud asjaomase ettevõtjaga lepingu, mis sisaldab neid samu tüüptingimusi, ilma et nad oleksid olnud selle ettevõtja vastu algatatud menetluse pooled. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu kahtlused puudutavad eelkõige seda, kas nii on see ka tarbijate puhul, kes on sõlminud lepingu, mis sisaldab samu tingimusi, muu ettevõtjaga, kes ei olnud selle menetluse pool, milles tuvastati, et asjaomased tingimused on ebaõiglased.

21 Seetõttu otsustas Sąd Apelacyjny w Warszawie (Varssavi apellatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artiklit 7 koostoimes direktiivi 2009/22 artiklitega 1 ja 2 arvesse võttes saab teha järelduse, et lõpliku kohtuotsusega õigusvastaseks tunnistatud ja õigusvastaste tüüptingimuste registrisse kantud tüüptingimusega sisuliselt samaväärse tüüptingimuse kasutamist ettevõtja poolt, kes ei osalenud menetluses, mille tulemusena kanti asjaomased tüüptingimused õigusvastaseks tunnistatud tüüptingimuste registrisse, tuleb pidada õigusvastaseks tegevuseks, mis kujutab endast siseriiklikku õigust arvestades tarbijate ühishuve rikkuvat tegevust ja annab seetõttu alust liikmesriigi haldusmenetluses rahatrahvi määramiseks?

2. Kas [ELTL] artikli 267 kolmandat lõiku arvesse võttes on kohtuks, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata, teise astme kohus, kelle apellatsioonimenetluses tehtud otsuse peale saab kooskõlas Poola tsiviilkohtumenetluse seadustikuga esitada kassatsioonkaebuse, või Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus), kelle pädevuses on kassatsioonkaebuse lahendamine?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

22 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artiklit 7 koostoimes direktiivi 2009/22 artiklitega 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus see, kui lõpliku kohtuotsusega õigusvastaseks tunnistatud ja vastavate tingimuste registrisse kantud tüüptingimusega samaväärse sisuga tingimuse kasutamist ettevõtja poolt, kes ei olnud nimetatud registrisse kandmisega päädinud menetluse pool, loetakse õigusvastaseks tegevuseks, mille eest saab määrata karistuseks rahatrahvi.

23 Kõigepealt tuleb märkida, et nii eelotsusetaotluse esitanud kohus kui ka komisjon kahtlevad kirjalikes seisukohtades selles, kas niisugune siseriiklik kord nagu see, mida käsitletakse põhikohtuasjas, on kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga (edaspidi „harta“) ja eelkõige selle artikliga 47, kuna nimetatud korra kohaselt puudub ettevõtjal võimalus esitada argumente selle kohta, et vastav tüüptingimus ei ole ebaõiglane ning tal puudub seega õigus olla ära kuulatud.

24 Siinkohal tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika põhjal laienevad liidu õiguskorras tagatud põhiõigused kõigile liidu õigusega reguleeritud olukordadele, kuid mitte väljapoole niisuguseid olukordi (kohtuotsus, 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 19).

25 Käesolevas kohtuasjas nähtub Euroopa Kohtu valduses olevatest materjalidest, et põhikohtuasjas käsitletava siseriikliku korraga võeti direktiivid 93/13 ja 2009/22 üle. Seega kujutab Biuro Partnerile selle korra alusel määratud rahatrahv endast nende direktiivide rakendamist. Seetõttu peavad liidu õiguskorrast tulenevad põhiõigused olema järgitud.

26 Kuna direktiivides 93/13 ja 2009/22 puudub säte, mis näeb otsesõnu ette tõhusa kohtuliku kaitse korra ettevõtjate suhtes, tuleb neid selles osas tõlgendada harta artiklit 47 arvestades.

27 Sellest tuleneb, et direktiivide 93/13 ja 2009/22 tõlgendamisel seoses harta artikliga 47 tuleb võtta arvesse asjaolu, et kõigil isikutel, kelle õigusi võidakse liidu õigusega rikkuda, on õigus tõhusale kohtulikule kaitsele. Puudutatud isikud ei ole aga mitte üksnes tarbijad, kes väidavad, et teatava ettevõtjaga sõlmitud lepingu ebaõiglane tingimus kahjustab neid, vaid ka ettevõtja, nagu on Biuro Partner, kes väidab, et vaidlusalust lepingutingimust ei saa õigusvastasena käsitada ja selle kasutamise eest rahatrahvi määrata pelgalt asjaolu tõttu, et samaväärne tingimus on kantud siseriiklikku õigusvastaseks tunnistatud tüüptingimuste registrisse, ilma et ta oleks olnud selle menetluse pool, mis päädis kõnealuse tingimuse kandmisega vastavasse registrisse.

28 Olgu meenutatud lisaks, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt lähtub direktiiviga 93/13 loodud kaitsesüsteem eeldusest, et tarbija on suhetes ettevõtjaga nõrgemal läbirääkimispositsioonil ja omab vähem teavet (kohtuotsus, 29.10.2015, BBVA, C-8/14, EU:C:2015:731, punkt 17 ja seal viidatud kohtupraktika).

29 Sellisest nõrgemast positsioonist tulenevalt sätestab direktiivi 93/13 artikli 6 lõige 1, et ebaõiglased tingimused ei ole tarbijale siduvad. Tegemist on imperatiivse sättega, mille eesmärk on asendada lepinguga loodud formaalne tasakaal lepingupartnerite õiguste ja kohustuste vahel tegeliku tasakaaluga, mis taastab nendevahelise võrdsuse (kohtuotsus, 29.10.2015, BBVA, C-8/14, EU:C:2015:731, punkt 18 ja seal viidatud kohtupraktika).

30 Arvestades nõrgemal positsioonil olevate tarbijate kaitses seisneva avaliku huvi laadi ja tähtsust, kohustab sama direktiivi artikli 7 lõige 1 liikmesriike samuti nägema ette piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mille ettevõtjad tarbijatega sõlmivad (kohtuotsus, 21.1.2015, Unicaja Banco ja Caixabank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 ja C-487/13, EU:C:2015:21, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).

31 Nimetatud eesmärki, milleks on teha õigusvastasele tegevusele lõpp, järgivad ka direktiivi 2009/22 sätted, mis täiendavad seoses ettekirjutust taotletavate hagidega sobivate õiguskaitsevahendite ettenägemisega direktiivis 93/13 käsitletud tarbijakaitset.

32 Euroopa Kohtul tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu esimesele küsimusele vastata käesoleva kohtuasja eelnevates punktides esitatud asjaolusid arvestades.

33 Sellega seoses tuleb märkida, et Euroopa Kohtu valduses olevast toimikust ning eelkõige Poola valitsuse seisukohtadest nähtub, et Poola õiguses ette nähtud vahenditega, eelkõige õigusvastaseks tunnistatud tüüptingimuste siseriikliku registri pidamisega soovitakse võimalikult hästi täita tarbijate kaitse kohustust, mis on ette nähtud direktiivides 93/13 ja 2009/22.

34 Eelotsusetaotluse esitanud kohus kirjeldab seda siseriiklikku registrit nii, et sellega järgitakse kolme eesmärki, et suurendada ebaõiglaste lepingutingimuste seadmise keelu tõhusust.

35 Kõigepealt tuleb märkida, et nimetatud registriga, mis on avalik ja millega saavad tutvuda kõik tarbijad ja kõik ettevõtjad, pärsitakse õigusvastaseks tunnistatud tingimuste levitamist ja kordamist ettevõtjate poolt, kes ei olnud asjaomasesse registrisse kandmisega päädinud menetluse pool. Peale selle aitab register kaasa Poola õiguses kehtestatud tarbijakaitse süsteemi läbipaistvusele ning seetõttu sellest tulenevale õiguskindlusele. Lõpuks tugevdab kõnealune register siseriikliku kohtusüsteemi toimimist, vältides selliste kohtumenetluste kordumist, milles käsitletakse muude ettevõtjate kasutatavaid analoogilisi tüüptingimusi.

36 Kõnealuse registri osas ei ole esiteks võimalik vaidlustada asjaolu, et selle ettenägemine on liidu õigusega kooskõlas. Nimelt tuleneb direktiivi 93/13 sätetest ning eelkõige selle artiklist 8, et liikmesriigid võivad koostada ebaõiglaseks peetavate lepingutingimuste loetelu. Direktiivi artikli 8a kohaselt (direktiiviga 2011/83 muudetud redaktsioonis, mille sätted on kohaldatavad pärast 13. juunit 2014 sõlmitud lepingutele) peavad liikmesriigid komisjoni loetelu koostamisest teavitama. Neist sätetest tuleneb, et need siseriiklike ametiasutuste koostatud loetelud või registrid põhimõtteliselt vastavad direktiivi 93/13 tähenduses tarbijakaitse huvile.

37 Teiseks tuleneb direktiivi 93/13 artiklist 8, et mitte üksnes sellise registri loomine, nagu on loodud konkurentsi- ja tarbijakaitseameti poolt, vaid ka registri haldamine peab vastama kõnealuse direktiiviga ning liidu õigusega üldisemalt ette nähtud nõuetele.

38 Siinkohal olgu täpsustatud, et vastavat registrit tuleb juhtida läbipaistvalt mitte üksnes tarbijate, vaid ka ettevõtjate huvides. Nimetatud nõue tähendab eelkõige, et register peab olema struktureeritud selgesti, olenemata sellest, kui palju tingimusi see sisaldab.

39 Lisaks peavad registris esitatud tingimused vastama aktuaalsuse kriteeriumile, mis tähendab, et registrit ajakohastatakse hoolikalt ning õiguskindluse põhimõtet järgides kõrvaldatakse viivitamatult sellest tingimused, mis sinna enam ei kuulu.

40 Lisaks peab tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtte alusel olema ettevõtjal, kellele määratakse rahatrahv sellise tingimuse kasutamise eest, mis on tunnistatud samaväärseks vastavas registris esineva tingimusega, muu hulgas võimalus esitada sellise karistuse suhtes edasikaebus. Nimetatud edasikaebeõigus peab laienema nii vastava käitumise õigusvastasuse hinnangule kui ka pädeva siseriikliku ametiasutuse, käesoleval juhul konkurentsi- ja tarbijakaitseameti määratud rahatrahvi summale.

41 Mis puutub nimetatud hinnangusse, siis nähtub Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et Poola õiguse kohaselt põhineb ettevõtjale määratud rahatrahv sellel tuvastatud asjaolul, et tema poolt kasutatud vaidlusalune tingimus on samaväärne teatava tüüptingimusega, mis on tunnistatud õigusvastaseks ning esineb nimetatud ameti peetavas registris. Siinkohal näeb Poola süsteem ette, et ettevõtjal on õigus samaväärsus teatavas erikohtus, nimelt Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentówis (Varssavi esimese astme kohus – konkurentsi- ja tarbijakaitsekohus) vaidlustada. Nimetatud erikohtu spetsiifika on lepingu tüüptingimuste kontrollimine ja seetõttu tarbijakaitse valdkonnas kohtupraktika ühtsuse hoidmine.

42 Euroopa Kohtu valduses olevatest materjalidest nähtub, et pädeva kohtu teostatav kontroll ei piirdu analüüsitavate tingimuste ja registris olevate tingimuste pelgalt formaalse võrdlusega. Selle analüüsi käigus peab hoopis hindama vaidlusaluste tingimuste sisu, et teha kindlaks, kas iga konkreetse asja kõiki asjakohaseid asjaolusid arvestades on need tingimused sisuliselt identsed, arvestades eelkõige nende ja registrisse kantud tingimuste mõju.

43 Arvestades eelnimetatud kaalutlusi, mille tõepärasust tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul kontrollida, ei ole alust väita, et teatav siseriiklik kord nagu see, mida käsitletakse põhikohtuasjas, eirab ettevõtja kaitseõigusi või tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtet.

44 Mis puutub konkurentsi- ja tarbijakaitseameti määratud rahatrahvi summasse, siis tuleb meenutada, et direktiivi 93/13 artikli 7 lõike 1 kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et tarbijate ja konkurentide huvides oleksid olemas piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mille ettevõtjad tarbijatega sõlmivad.

45 Siinkohal tuleb nentida, et kuigi ebaõiglaseks peetava tingimuse kasutamise eest rahatrahvi määramine on kahtlemata vahend, mille eesmärk on lõpetada selliste tingimuste seadmine, peab see vahend siiski olema proportsionaalsuse põhimõttega kooskõlas. Seega peavad liikmesriigid tagama kõigile ettevõtjatele, kes leiavad, et neile määratud rahatrahv ei vasta liidu õiguse nimetatud üldpõhimõttele, võimaluse esitada selle rahatrahvi summa vaidlustamiseks edasikaebuse.

46 Põhikohtuasjas tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul kontrollida, kas Poola kõnealune siseriiklik süsteem näeb ettevõtja suhtes, kellele konkurentsi- ja tarbijakaitseamet on määranud rahatrahvi, ette õiguse esitada vastava rahatrahvi summa vaidlustamiseks edasikaebus, tuginedes proportsionaalsuse põhimõtte eiramisele.

47 Arvestades kõiki eelnimetatud kaalutlusi tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artiklit 7 koostoimes direktiivi 2009/22 artiklitega 1 ja 2 ning harta artikliga 47 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus see, kui lõpliku kohtuotsusega õigusvastaseks tunnistatud ja õigusvastaseks tunnistatud tüüptingimuste siseriiklikku registrisse kantud tüüptingimusega samaväärse sisuga tingimuse kasutamist ettevõtja poolt, kes ei olnud nimetatud registrisse kandmisega päädinud menetluse pool, loetakse õigusvastaseks tegevuseks, tingimusel – ja seda tuleb kontrollida eelotsusetaotluse esitanud kohtul –, et ettevõtjal on õigus tõhusale õiguskaitsele nii otsuse suhtes, milles sedastatakse, et võrreldavad tingimused on küsimuses, kas iga konkreetse asja vastavaid asjaolusid arvestades on need tingimused eelkõige tarbijaid kahjustavat mõju arvestades sisuliselt identsed, kui ka otsuse suhtes, milles vastavalt olukorrale määratakse kindlaks rahatrahvi summa.

Teine küsimus

48 Teine küsimus puudutab seda, kas eelotsusetaotluse esitanud kohut tuleb käsitada „liikmesriigi kohtuna, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata“ ELTL artikli 267 kolmanda lõigu mõttes.

49 Eelotsusetaotlusest nähtub, et see küsimus on esitatud, arvestades asjaolu, et siseriiklikult on kassatsioonikaebuse määratlemine edasikaebusena ELTL artikli 267 kolmanda lõigu tähenduses vaieldav.

50 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et liidu õiguse mis tahes rikkumist käsitatakse kassatsioonkaebuse esitamise alusena tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 398^3 lõike 1 tähenduses. Nimetatud kohus järeldab Euroopa Kohtu praktika põhjal, et ta ei kuulu nende kohtute hulka, kellele ELTL artikli 267 kolmandas lõigus viidatakse, kuna tema otsuste peale saab siseriikliku õiguse kohaselt edasi kaevata.

51 Siinkohal olgu meenutatud, et nagu nii Poola valitsus kui ka komisjon märgivad, on Euroopa Kohtul olnud võimalus tõlgendada mõistet „liikmesriigi kohus, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata“ seoses kohtuasjadega, milles käsitletud siseriiklikud edasikaebesüsteemid on põhikohtuasjas käsitletava süsteemi sarnased.

52 Euroopa Kohus on neis kohtuotsustes märkinud, et siseriikliku apellatsioonikohtu otsused, mida pooled võivad kõrgeimas kohtus vaidlustada, ei ole tehtud niisuguse kohtu poolt, mis vastab määratlusele „liikmesriigi kohus, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata“ ELTL artikli 267 mõttes. Pooltelt ei võta kaebevõimalust asjaolu, et niisuguste edasikaebuste sisuline lahendamine on seatud sõltuvusse asjaolust, et kõrgeim kohus on kaebuse eelnevalt vastuvõetavaks tunnistanud (kohtuotsus, 16.12.2008, Cartesio, C-210/06, EU:C:2008:723, punkt 76 ja seal viidatud kohtupraktika).

53 Euroopa Kohus on lisaks täpsustanud, et see kehtib seda enam menetluskorra suhtes, milles üksnes esitatakse piiranguid kõnealuses kohtus esitatavate edasikaebuse aluste olemuse suhtes, milles peab nimelt tuginema asjaolule, et on rikutud seadust (kohtuotsus, 16.12.2008, Cartesio, C-210/06, EU:C:2008:723, punkt 77).

54 Arvestades eelnimetatud kohtupraktikat, milles käsitletud siseriiklikud edasikaebesüsteemid on põhikohtuasjas käsitletava süsteemi sarnased, tuleb teisele küsimusele vastata, et ELTL artikli 267 kolmandat lõiku tuleb tõlgendada nii, et niisugust kohut, nagu on eelotsusetaotluse esitanud kohus, kelle otsuste peale, mis on tehtud sellises vaidluses, nagu on põhikohtuasi, saab esitada kassatsioonkaebuse, ei saa käsitada „kohtuna, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata“.

Kohtukulud

55 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse eelotsusetaotluse esitanud kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

1. **Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 6 lõiget 1 ja artiklit 7 koostoimes Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiivi 2009/22/EÜ tarbijate huve kaitsvate ettekirjutuste kohta artiklitega 1 ja 2 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus see, kui lõpliku kohtuotsusega õigusvastaseks tunnistatud ja õigusvastaseks tunnistatud tüüptingimuste siseriiklikku registrisse kantud tüüptingimusega samaväärse sisuga tingimuse kasutamist ettevõtja poolt, kes ei olnud nimetatud registrisse kandmisega päädinud menetluse pool, loetakse õigusvastaseks tegevuseks, tingimusel – ja seda tuleb kontrollida eelotsusetaotluse esitanud kohtul –, et ettevõtjal on õigus tõhusale õiguskaitsele nii otsuse suhtes, milles sedastatakse, et võrreldavad tingimused on küsimuses, kas iga konkreetse asja vastavaid asjaolusid arvestades on need tingimused eelkõige tarbijaid kahjustavat mõju arvestades sisuliselt identsed, kui ka otsuse suhtes, milles vastavalt olukorrale määratakse kindlaks rahatrahvi summa.**

2. **ELTL artikli 267 kolmandat lõiku tuleb tõlgendada nii, et niisugust kohut, nagu on eelotsusetaotluse esitanud kohus, kelle otsuste peale, mis on tehtud sellises vaidluses, nagu on põhikohtuasi, saab esitada kassatsioonkaebuse, ei saa käsitada „kohtuna, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata“.**

Allkirjad